

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ІСТОРИКО-ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ І
МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН**

**ЛІНГВІСТИКА Й ЛІНГВОДИДАКТИКА: ЗДОБУТКИ
І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

01–02 грудня 2023 року

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ**

Одеса – 2023

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ІСТОРИКО-ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ І
МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН**

**ЛІНГВІСТИКА Й ЛІНГВОДИДАКТИКА: ЗДОБУТКИ І
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

01–02 грудня 2023 року

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ**

Одеса – 2023

підручника створить проблемний пояснювальний монолог».

Література

1. Глазкова І. Я. Навчальний діалог у професійній діяльності майбутнього вчителя: монографія. Донецьк : Юго-Восток, 2007. 187 с. 2. Перова Т. Ю., Гордеева О. В. Жанри проблемного монолога на сучасному уроці: монографія. Новокузнецк: МАОУ ДПО ИПК, 2014. 131 с. 3. Ткаченко О. Л. Особливості комунікативного діалогу в навчальному процесі *Педагогічні науки: збірник наукових праць*. Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2001. С. 67-72.

Світлана Слободян,

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
I року навчання навчально-наукового
інституту української філології та журналістики
Кам'янець-Подільського національного університету
імені Івана Огієнка*
Науковий керівник: к.філол.н., доц. І. С. Беркешук

МОВНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОЕТИЧНОГО СТИЛЮ СЕРГІЯ ЖАДАНА

Стаття присвячена аналізу мовних особливостей поетичного стилю відомого українського поета Сергія Жадана. У роботі розглянуто унікальні виразні засоби, які використовує поет, їхні структурні особливості та вплив на аудиторію. Дослідження спрямоване на визначення специфічних рис авторського стилю, що відзначають творчість Сергія Жадана в контексті сучасної української поезії.

Ключові слова: *поезія, поетичний стиль, сучасна українська література, мовні особливості, стилістичні елементи.*

The article is devoted to the analysis of the literary style of the prominent Ukrainian lyricist Serhiy Zhadan. The research examines the unique expressive means used by the poet, its structural peculiarities, and the impact on the target audience. The study is focused on determining the specific features of the author's personal style that characterize the work of Serhiy Zhadan in the context of contemporary Ukrainian poetry.

Keywords: *poetry, literary style, contemporary Ukrainian literature, linguistic features, structural peculiarities, stylistic components.*

Як прозаїк і поет, Сергій Жадан є одним із найяскравіших письменників сьогодення. Він відіграв ключову роль у формуванні сучасної національної літератури і навіть був визнаний новатором за свій виразний стиль письма та доволі провокативну поезію. Стиль Жадана належить до андеграунду – мистецького напрямку, який відрізняється від загальноприйнятого, який перебуває під неформальною заборорою влади і не має офіційного визнання. Цей стиль дуже імпонує сучасній літературі, не залишаючи байдужими більшість критиків.

Сергій Жадан творить цілком нову і сучасну українську поезію. Він один із перших став законодавцем «моди» в молодій українській поезії, що відмовилася як від загальноживаних національних штампів: ніяких вишиванок, запорізьких

козаків, сала, горілки, калинових сопілок та верб з чорнобривцями в будь-яких їх пізніших модернізованих модифікаціях.

Одним з найбільш визнаних дослідників творчості Жадана є О. Гнатюк, авторка праць «Тексти жаданознавства» та «Література українського постмодерну». Варто також звернути увагу на праці таких дослідників як В. Кононенко, О. Маленко, К. Тараненко та багатьох інших, які присвятили свої дослідження творчості Сергія Жадана.

Мета дослідження полягає в аналізі мовних особливостей поетичного стилю Сергія Жадана з визначенням його унікальних виразних засобів, структурних особливостей та впливу цих мовних елементів на сприйняття та інтерпретацію творів автора.

Поставлена мета передбачає вирішення таких завдань:

- 1) дослідити життєвий шлях Сергія Жадана;
- 2) здійснити аналіз творів Сергія Жадана з урахуванням мовних аспектів, виявити основні лексичні, граматичні та стилістичні особливості його поетичного стилю;
- 3) визначити виразні засоби, що є характерними для творчості поета, та провести їхній детальний аналіз, звертаючи увагу на їх функціональний вплив;
- 4) розглянути структурні особливості поетичних творів Жадана, включаючи особливості віршової форми, ритму та метрики;
- 5) визначити взаємозв'язок мовних особливостей і тематики творів, з'ясувати, як мовні засоби впливають на сприйняття та розуміння поетичних текстів;
- 6) зробити висновки про роль мовних особливостей у формуванні поетичного стилю Сергія Жадана та їхній внесок у розвиток української літератури.

Творчість Жадана характеризується яскравим і різноманітним лексиконом. Дослідники уважно вивчають спектр використання, стилістичні відтінки та емоційний підтекст, закладений у його творах. Багато дослідників вважають Жадана неперевершеним ліриком. Хтось каже, що його поезію важко зрозуміти, але поезія Жадана – це те, що треба читати потроху, повільно вдумуючись у прочитане та оцінюючи кожен рядок.

Поезія Сергія Жадана базується на емоційних засадах і долає часові та соціальні бар'єри. Це барвистий, багатогранний калейдоскоп вражень, думок, емоцій, переживань. Його слова виражають опозицію та опір суспільним змінам, водночас намагаючись підключитися до молодих поколінь і бути зрозумілими всім.

Однією з головних особливостей мовного стилю Жадана є експеримент з лексикою та фразеологією. Поет використовує архаїчні слова та незвичні вислови, за допомогою яких створює неповторне звучання своїх віршів. Це дозволяє йому підкреслити індивідуальність свого мовлення та виокремити свій стиль серед

інших сучасних поетів.

Ще одна важлива особливість – Жадан використовує різноманітні діалекти та мовні реєстри. Він уміло поєднує літературну українську мову із просторіччями, а подекуди і молодіжним сленгом, надаючи своїм творам жвавості й автентичності. Це створює враження, ніби ти особисто спілкуєшся з автором і розкриваєш його внутрішній світ через особливості мовних виразів.

Також варто звернути увагу на образність і символізм у мові Жадана. Він часто використовує образи та алегорії для вираження своїх почуттів і думок. За допомогою цього створюється багатогранний текст, який залишає простір для різних інтерпретацій і розуміння.

Загалом, мовні особливості поетичного стилю Сергія Жадана визначаються його здатністю експериментувати з лексикою, використовувати різні мовні реєстри та створювати метафоричні образи. Його творам притаманні оригінальність і вміння вразити читача не лише змістом вірша, а й мовною формою.

Наукове дослідження мовно-естетичного стилю поетичного дискурсу Сергія Жадана проводить В. Кононенко. Аналіз образного світу Жадана показує, що його сучасна поезія відома своєю унікальною зв'язністю та синтаксисом, а також активним використанням символізму. У дослідженні Кононенка виділено деякі характерні риси поетичного стилю Жадана, зокрема багатоетапну побудову тексту та конструкції з нерівномірними підрядниками, що нагадують орнаментальну прозу. Крім того, Кононенко визначає, що численні алюзії, вплетені в творчість Жадана, допомагають йому створити складний, глибокий і захоплюючий поетичний пейзаж.

У статті «Український новий стиль: Лінгвопоетика художнього дискурсу Сергія Жадана» розглянуто різнобічну поетичну мову Сергія Вікторовича. Автор наголошує на змішанні традиційної метафоричності словосполучення з «розкресленим» верлібром, що містить закодовані асоціації та неоднорідну лексику. Поезія митця поєднує спільні елементи художньої мови з унікальними новаторствами, створюючи потужний мовно-естетичний ефект [4].

«Призначена мова вимагає як стислості словникового запасу, так і красномовності мови. Незважаючи на цей виклик, письменник зумів подолати межі літературної мови та відокремитися від авторів-традиціоналістів. Його твори виділяються як унікальний приклад лінгвістичного новаторства» [1].

В. Кононенко зауважує, що тексти Жадана покликані бути вербальним шокером із використанням як загальноприйнятої, так і нетрадиційної лексики, зокрема ненормативної лексики, молодіжного сленгу, регіоналізмів та англіцизмів. Низка елементів відрізняють творчість Жадана від сучасної поезії інших митців: незвичайне мовне мислення, неоднорідність рим, різноманітність лексичного наповнення, що створює закодованість, багатозначність, різноманітні асоціативні образи тощо.

О. Маленко вивчає мовно-стилістичні компоненти сучасної української воєнної риторики у збірках Сергія Жадана «Життя Марії» та «Тамплієри». Професорка уточнює, що намір автора полягає у тому, щоб викликати інтелектуальну реакцію та сприяти розумінню внутрішнього впливу війни. Цю комунікативну стратегію поет ефективно втілює за допомогою різних засобів [5].

С. Павленко у своїй праці досліджує використання біблійних та шансонних поетичних елементів, а також – віддалені семантичні компоненти, щоб визначити тонку межу між гріхом і святістю в сучасності. Використання поетом біблійних сюжетів висвітлюється в межах сучасних політичних реалій. В своїй творчості Жадан ставить «мудреців» у ряд із військовою технікою, а «пророків» – із кримінальними фігурами. Павленко вважає, що зіставлення поетом біблійної та шансонної тематики призводить до сучасних інтерпретацій цих понять і висвітлює еволюцію значення релігійних і культурних алюзій у сучасній літературі» [6].

Уживання та функцію антонімів у мовленні Сергія Жадана досліджує К. Тараненко. «Тараненко зазначає, що поетична мова Жадана наповнена комбінованими протилежностями, вираженими через різноманітну антонімію. Ця мова ще більше посилюється завдяки його майстерному поєднанню іронії, цинізму, болю та споживацтва з добротою, романтикою, любов'ю та теплим внутрішнім світом. Тараненко виділяє Жаданову техніку нанизування дієслівних антонімічних пар, що створює динамічне й неповторне відчуття руху в його поезії» [2].

Л. Козловська вважає, що за допомогою використання Сергієм Жаданом традиційних одиниць поетичної мови, читачі мають змогу доповнювати їх власними асоціаціями та спостерігати, як ці одиниці змінюються в його мікротекстах. У статті про вживання Сергієм Жаданом образних порівнянь Козловська аналізує його морфологічне вираження та спостерігає домінування в його поетичному мовленні іменників у називному відмінку та займенників. Не зважаючи на те, що порівняльні словосполучення з орудним відмінком є в поетичному словнику Жадана, дослідниця зауважує, що явні переваги мають порівняльні словосполучення та речення. Порівняльні звороти, на думку Л. Козловської, додають нових емоційних відтінків авторському задуму в більшому поетичному тексті чи конкретному образі [3].

«Специфічний» виклад думок вимагає використання «специфічної» лексики. Прикметним у творах Сергія Жадана є уживання слів, які оминає власне поетична мова (жаргони, нецензурна лексика, молодіжний сленг тощо). Поет використовує жаргонізми в своїй ліриці для створення автентичності та відтворення реальної мовної картини. Це дозволяє йому зблизитися з читачем, передати специфіку спілкування та відобразити атмосферу сучасного життя в Україні. Основна ціль Жадана – жорстка іронія і сарказм стосовно нинішньої соціальної і політичної ситуації в країні (він написав низку поезій на соціальну і політичну тематику, відповідно у його ліричних творах жаргонна лексика слугує засобом

приналежності до мовної ситуації сьогодення). Використання жаргонної лексики унеможлиблює позитивне сприйняття поетом актуальних проблем суспільства, оскільки жаргонізми є стилістично маркованими синонімами до загальноживаних нейтральних лексем. Також однією з причин використання жаргонізмів є прагнення мовця бути дотепним. Соціальні жаргонізми завжди експресивно забарвлені і мають соціальний гумористичний відтінок.

Часто в поезіях Жадана можна помітити використання нецензурної лексики, пов'язаної з фізіологічними функціями людського організму. Сергій Жадан використовує нецензурну лексику в своїй ліриці для вираження емоційної насиченості та відтворення реалій спілкування в сучасному українському суспільстві. Основна причина вживання таких слів – мовне табу, протест письменника проти усталених норм і правил, «виклик» суспільним нормам (якщо більшість сучасних письменників використовують нецензурну лексику як засіб популяризації власної поезії, то у Жадана ці слова звучать як одноосібна революція проти сучасної зниженої моралі).

Отже, поезія Сергія Жадана вражає оригінальністю та вмінням трансформувати мовні форми для вираження глибоких почуттів та соціокультурних реалій. Аналіз мовного арсеналу Жадана вказує на його унікальний підхід до творення, де мова стає потужним засобом вираження та взаємодії із світом. Його поезія стає втіленням реалій сучасного українського життя та ефективним засобом вираження емоційної насиченості. Поет створює аутентичний голос, який відображає не лише індивідуальний погляд, але й колективний досвід покоління. Жаданова мова в поезії стає важливим інструментом для висловлення культурної ідентичності та комунікації з читачем. Вивчення цих мовних особливостей розкриває унікальність та значущість творчості Сергія Жадана в сучасній українській літературі.

Сергій Жадан відзначається у своєму творчому доробку унікальним поєднанням мовних особливостей, які формують його поетичний стиль. Широкий словниковий запас і семантичні відтінки його поезії створюють багатий простір для наукових розвідок. Його роботи пропонують уявлення про використання різноманітних мовних реєстрів, описів абстрактних понять та їхнього семантичного значення, інтерпретацію поетичних засобів, синтаксис вірша та стилістичні елементи його творів.

Література

1. Жадан С. Антена. Київ : Критика, 2013.
2. Жадан С. Лукіянівка : роман. Київ : Критика, 2016.
3. Козловська Л. С. «Поети тримаються разом, ніби матроси крейсера» (про образні порівняння у поетичних текстах Сергія Жадана) : Наукові записки. Серія : Філологічні науки. 2013. Кн. 1. С. 58–62.
4. Кононенко В. І. Український новостиль: Лінгвопоетика художнього дискурсу Сергія Жадана : збірник наукових праць. Івано-Франківськ : Плай, 2018. С. 17–31.
5. Маленко О. О. Риторика війни в сучасному українському поетичному дискурсі : збірник наукових праць. Харків, 2016. С. 105–112.
6. Павленко С. Г. Поєднання поезики шансону із біблійною поезикою у збірці Сергія Жадана «Вогнепальні й ножові» : збірник наукових праць. Київ, 2017. С. 115–122.

*Ангеліна Степаненко,
курсант першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
I року навчання Навчально-наукового інституту
права та підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ
Науковий керівник: д.філол.н., доц. І. В. Царьова*

УМОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ МОВИ В КОНТЕКСТІ ДЕРЖАВНИХ ЗМІН

У статті розглянуто особливості української мови у повсякденному вжитку, стиль написання юридичних текстів. Від аспектів культури професійного спілкування минулих років до сучасного етапу суспільного розвитку. Забезпечення українською мовою туристичного та екскурсійного обслуговування.

The article examines the peculiarities of the Ukrainian language in everyday use, the style of writing legal texts. From aspects of the culture of professional communication of past years to the current stage of social development. Provision of tourist and excursion services in Ukrainian.

Сучасна мовна ситуація в Україні визначається як результат історичного розвитку країни та впливом процесів асиміляції з боку інших країн, що тривали до 1991 року. Очевидно, що за останні три десятиліття було зроблено недостатньо для поліпшення ситуації. Унаслідок Революції Гідності виникли гострі дискусії щодо ролі української мови в державі. Особливу увагу варто звернути на особливості застосування державної мови у сфері обслуговування, згідно із законом «Про забезпечення функціонування української мови як державної» від 16 січня 2021 року, а також на ключові аспекти формування та прийняття мовного законодавства, а також на впровадження державної мови в різні сфери обслуговування. Важливо акцентувати на необхідності реалізації цього закону на практиці [1].

Мова виступає основою етнічної ідентичності кожного народу, яка втілює етнокультурний досвід та традиції попередніх поколінь. Це особливо актуально для українців, для яких мова століттями була об'єднуючим елементом в боротьбі за національне визволення.

Умови функціонування мови в контексті державних змін становлять виклик для сучасності. Свідченням цього є активна робота законодавців у формуванні норм, що відповідають українським реаліям, та пошуку найбільш оптимальних правових позицій для ефективної мовної політики [5].

Це передбачає деталізацію існуючих положень, що стосуються статусу мови.

Широкі обговорення виникли у зв'язку з зверненнями народних депутатів до Конституційного Суду України для тлумачення окремих конституційних положень. КСУ, хоч і підтверджував правомірність законодавства, викликав різні